

שפיטה תקשורתית

הפרקליטים, אוקטובר 2006

עונש המאסר החמור שהוטל על עורך דין דורי קלגסבלד – שאינו נמנה עם מכרי הח"מ – בעקבות התאונה הקטלנית לה הוא אחראי, מעורר מחשבות נוגות. פעם נוספת אנו עדים כיצד כיסוי תקשורת סנסציוני משפיע על בית המשפט בתיקים של נאשמים מפורסמים ואישי ציבור. הסימביוזה בין הפרקליטות והמשטרה, המדליפות באופן שיטתי ומגמתי, ובין התקשורת הממהרת לפרסם הדלפות אלה בכותרות ענק, הגיעה לאחרונה לשיאים חדשים המסכנים את העצמאות ו"אי התלות השיפוטית". השופטים הנם בני אדם. חשיפה תקשורתית אינטנסיבית עלולה, באופן טבעי, להשפיע על שיקול דעתם ולערער את עצמאות השפיטה, כפי שהתריע לאחרונה השופט בדימוס מישאל מ. חשין, בדבריו האמיצים בנוגע לפרשת הנשיא קצב. חשיפה תקשורתית אינטנסיבית ומתמשכת של עדויות מצד אחד בלבד, כפי שמתרחש בעניינו של הנשיא, כאשר הוא עצמו עדיין בחזקת נחקר שאיננו יכול להגיב על ההאשמות נגדו מחשש שיואשם בשיבוש הליכים, יוצרת דעה קדומה חזקה העלולה לעוות את עצם ההליך המשפטי. דברים דומים התרחשו גם בפרשת רמון, שעה שצמרת התביעה הפעילה את המכש התקשורתית כנגד השר, כאשר גברו הקולות אשר ערערו על שיקול הדעת של עצם העמדה לדין בעניין זה. בארצות הברית במקרים בהם החשיפה התקשורתית מביאה לחשש כי המושבעים עשויים להיות מושפעים ממנה, ניתן לבטל את המשפט בגין הגנה מן הצדק. בישראל אין משפט מושבעים אלא מדובר בשופטים מקצועיים האמורים לנתק עצמם מהשפעה תקשורתית כזו או אחרת. ואולם, המציאות מורכבת יותר: מרבית השופטים בערכאות הנמוכות הנם ממסדיים באוריינטציה שלהם, יוצאי מקומות עבודה ציבוריים כמו הפרקליטות, הצבא או המדינה, אשר סבורים כי בדרך כלל לעדות השוטר או להצהרת הפרקליט אין "אינטרס אישי" ולכן יש לקבלן כתורה מסיני, רחמנא ליצלן. בנתוני פתיחה אלה, מסע תקשורתית מתלהם, כמו שקרה במקרה התאונה המזעזעת והטראגית בה היה מעורב עורך הדין קלגסבלד, עלול להפוך לצייד מכשפות. העלאת רף הענישה היא תוצאה רצויה לעתים,

אך אין להגיע אליה בשל כותרות בעיתונים. עוד זכורה לנו פרשת דרעי, שם שלושה שופטים בכירים, מן הסתם בהשפעת מסע תקשורת שנימשך שנים, שלחו רמז מעורפל בפסק דינם במחוזי לפיו הנאשם רצח את אמה המאמצת של אשתו, לא פחות(!), אשמה שלא הואשם בגינה כלל. בערעור בבית המשפט העליון חזרה בה המדינה מכל שמץ טענה בעניין זה, אולם כוס התרעלה התקשורתית עשתה את שלה, "המטרה" הושגה ודרעי הורשע. מערכת המשפט בישראל, שידעה רק לפני כחמש עשרה שנה לנתק עצמה לחלוטין מדעת הקהל ומכותרות התקשורת, ולהוריד מעמוד התלייה פושע נאצי לאחר שהורשע, על אף שהוכח כי שימש כשומר במחנה ריכוז, הגיעה תוך מספר שנים למצב בו אי התלות והעצמאות השיפוטית עומדים למבחן קשה מנשוא. בתוך מספר שנים לא רב, הביאה שיטת ההדלפות הבלתי פוסקות מחדרי החקירות ומהפרקליטות, לסיכון קיומו של הליך משפטי הוגן ולעצמאות מערכת השפיטה. מוטב שקברניטי מערכת המשפט ידעו להפסיק התדרדרות חמורה זו בטרם המערכת המשפטית המפוארת שנבנתה במשך עשרות שנים ושהגיעה להישגים נכבדים תהפוך לבית משפט שדה אשר תוצאותיו תהיינה תלויות בחריצת הדין המוקדמת בעיתונות.

הלות של שמחה השמיע השדר גבי גזית עת בישר על הרשעתה של ח"כ נעמי בלומנטל בשידור חי. "פטמה" כינתה אותה הכתבת המשפטית ענת פלג באותו שידור, והשמחה לאידה של חברת הכנסת אפיינה את כלי התקשורת. לא למותר להזכיר כי ח"כ בלומנטל הורשעה בעיקר בשל הטיוח ושיבוש ההליכים שגרמה. המעשה היסודי שהקפיץ עליה את רוגזם של שלטונות החוק – מימון מכספה בסך 12,000 ₪ להלנת חברי מרכז התומכים בה ערב ההצבעה, נראה כשלעצמו מינורי, פעוט וספק אם בכלל פלילי. אם היתה בלומנטל נוטלת אחריות על מעשיה ונמנעת ממאמצי ההשתקה והטיוח, ספק אם היה מוגש נגדה כתב אישום. אולם לאור הטורנדו התקשורתי שאפיין את פתיחת החקירה נגדה, דמתה חברת הכנסת לארנבת שנתפסה באורות מכונית הרוהרת מולה. במציאות חיינו העגומה, המעשה היסודי בגינו החלה פרשת בלומנטל הנו לכל היותר בתחום האפור של החיים הציבוריים במדינת ישראל. הגוון הפלילי ניתן למעשה זה רק בשל זכות השתיקה ומאמצי הטיוח המגוונים שנעשו לאחר מכן. מקץ מספר ימים, משהורשע חבר הכנסת עומרי שרון על פי הודאתו וקיבל עונש מאסר בפועל של תשעה חודשים, התמלאו כלי התקשורת בגילויי אהדה, כתבות צבע סימפטיות, קריאות צער וביקורת נוקבת על בית המשפט ועל גזר הדין "החמור" והלא הגיוני. באשר לעומרי שרון – פה מדובר בסיפור אחר לחלוטין. פסק דינה המנומק של השופטת בקנשטיין, מפרט מסכת אירועים מסמרת שיער של מעשי רמייה שיטתיים במהלך ניהול מערכת בחירות, לרבות החתמת אביו על תצהיר שקרי כאילו גייס תרומות בסך 139,000 ₪ בעוד שבפועל גויסו כ־6,000,000 ₪ לא פחות (!). מסכת העובדות שנחשפה בגזר הדין הנה מצערת ומדאיגה מאוד. אין מדובר במעשה חד פעמי, אלא במהלכים מתוחכמים ומתוכננים שנמשכו על פני זמן רב, המשקפים את האדנות והיוהרה של מבצעם. למרות האמור לעיל, יודגש כי הח"מ סבור כי הפרקליטות ובית המשפט החמירו עם עומרי שרון, וכי אין מקום כי ישב בבית הסוהר על העבירות שעבר, בהן הודה, זאת מאחר

ומדובר הן בתקדים משפטי – שכן עוד איש במדינת ישראל לא הועמד לדין בגין העבירות נשוא כתב אישום זה, והן לנוכח האפליה הקשה שנגרמת לו לנוכח סגירת תיקים בפרשות דומות, חמורות לא פחות, כגון עמותות אהוד ברק. הצדק מחייב כי אפליה גסה זו תובא בחשבון, שכן מערכות האכיפה אינן פועלות בחלל ריק, לפי שיטת "תפוס כפי יכולתך", ואת מרות החוק יש להפעיל באופן שוויוני על כל חלקי המפה הפוליטית. הנה כי כן, החומרה הציבורית הטמונה במעשי שרון, כפי שמתוארים בהרחבה בפסק הדין, הינה כבדה לאין שיעור ממעשיה של ח"כ בלומנטל ואין בה כדי להסביר מדוע מצאה התקשורת להתנפל בחוסר חמלה על הגב' בלומנטל, שלכל היותר כשלה בערב אחד, ולגלות סמפטיה תוך השמעת קריאות עידוד למי שבמשך חודשים רבים ניהל מערכת חשבונאות כפולה תוך שהוא מרמה את אביו ואת הרשויות. הניגוד בין התגובות בשני המקרים הינו משווע, מכווער ומעלה מחשבות נוגות באשר לעצמאות התקשורת ולאובייקטיביות שלה. אם יש להעלות את גב' בלומנטל על המוקד, יש לעשות כן גם לעומרי שרון. אם יש לגלות חמלה ואמפתיה לעומרי שרון, אזי למצער כך צריך לנהוג עם גב' בלומנטל.